

**COMPETENTIES VAN
DOCENTEN EN OPLEIDERS
IN HET MEDISCH OPLEIDINGSCONTINUÛM**

Taakgroep Docentkwalificatie OCG-O&O/NFU¹, tevens
Werkgroep Docentprofessionalisering NVMO²

Samenstelling:

Drs.J.A. Baane, Afd. Opleiding & Studentenzaken AMC, Amsterdam
Prof.Dr.P. van Beukelen, Onderwijsbestuur / Leerstoel Kwaliteitsbevordering Diergeneeskundig
Onderwijs, Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht
Drs.J.Buistraan, namens het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC), vanuit PLATO/ICLON
(Universiteit Leiden).
Drs.R. Engbers, Instituut voor Wetenschappelijk Onderwijs en Opleidingen (IWO), UMC St
Radboud, Nijmegen
Th.E.Fick, chirurg (n.p.), Expertisecentrum voor Onderwijs en Opleiding dO&O, UMC Utrecht
Dr.W. de Grave, Capaciteitsgroep O&O, Faculteit Geneeskunde, Universiteit Maastricht
Drs. J.C.G. Jacobs, Onderwijsinstituut, VU-mc, Amsterdam
Prof. Dr.W.M. Molenaar, Centrum Docentprofessionalisering, Onderwijsinstituut FMW,
UMCGroningen, voorzitter werkgroep
Dr.J.M.Vervoorn, ACTA (tandheelkunde), Amsterdam
Dr.A. Zanting, Opleidingsinstituut Geneeskunde, Erasmus MC, Rotterdam

Correspondentie: w.m.molenaar@med.umcg.nl

De volledige beschrijving is te vinden op de website van de NVMO
(<http://nvmo.nl/Werkgroepen/Docentprofessionalisering/tabid/80/Default.aspx>) en op de website van
de NFU (www.nfu.nl, klik 'Kerntaken', klik 'Onderwijs en opleiding')

Voor een Engelstalige versie/for English version:

W.M.Molenaar, A.Zanting, P.van Beukelen, W.de Grave, J.A.Baane, J.A.Buistraan, R.Engbers,
Th.E.Fick, J.C.G. Jacobs, J.M.Vervoorn. *A Framework of Teaching Competencies across the
Medical Education Continuum. Medical Teacher* 2009;31:390-396.

Utrecht, juni 2009

¹ OnderwijsCommissie Geneeskunde van de Bestuurscommissie Onderwijs & Onderzoek van de NFU

² Nederlandse Vereniging voor Medisch Onderwijs

Achtergrond

Binnen het hoger onderwijs is steeds meer aandacht voor de onderwijskwaliteiten van docenten, zo ook binnen het medisch opleidingscontinuüm. Begin 2008 hebben alle rectoren van de Nederlandse universiteiten verklaard het niveau van de academische docent op instellingsniveau vast te leggen in een regeling Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) en elkaars kwalificaties te erkennen. Ook binnen de medische vervolgoopleidingen wordt ruime aandacht besteed aan de didactische kwaliteiten van opleiders. Om recht te doen aan de specifiek medische onderwijskundige context werd een landelijke werkgroep in het leven geroepen om een docentkwalificatiesysteem te ontwikkelen, gericht op het medisch opleidingscontinuüm. Als eerste stap werden docentcompetenties beschreven.

Doelstelling en toepassing

De beschrijving van docentcompetenties in het medisch opleidingscontinuüm beoogt een hulpmiddel te zijn voor de communicatie over docentprofessionalisering. Deze is niet alleen bedoeld voor docenten zelf, maar ook voor andere doelgroepen, zoals trainers van docenten, leidinggevenden, medewerkers kwaliteitszorg, beleidsmakers en bestuurders.

Opbouw van de beschrijvingen (fig. 1)

Bij de beschrijving van de docentcompetenties worden 3 dimensies onderscheiden, resulterend in gedrag in een specifieke context:

- 1) **Taakgebieden:** er is gekozen voor de taakgebieden van de docent zoals die worden genoemd door de VSNU³: ontwikkeling - organisatie - uitvoering - begeleiding - toetsing - evaluatie. Binnen deze taakgebieden zijn deeltaken onderscheiden; zowel de taakgebieden als de deeltaken zijn zoveel mogelijk 'chronologisch' gerangschikt (tab. 1).
- 2) **Organisatieniveau:** er zijn 3 niveaus in de organisatie onderscheiden waarbinnen docenten hun onderwijskundige taken uitvoeren:
 - Microniveau (uitvoerend): vooral gericht op kleine onderwijseenheden, zoals (patiënt)college, onderwijs in kleine groepen, begeleiding van individuele studenten of aiossen, bedside teaching, klinische conferenties.
 - Mesoniveau (coördinerend): gericht op het coördineren en ontwikkelen van samenhangende delen van een curriculum of opleidingsprogramma, zoals cursussen, blokken, coschappen, onderwijslijnen, keuzeonderdelen.
 - Macroniveau (leidinggevend): verantwoordelijkheid voor (grote delen van) een curriculum of opleidingsprogramma.
- 3) **Competenties:** een integratie van kennis, vaardigheden en attitude.

Resultaten

Een schematisch overzicht van de beschrijvingen wordt weergegeven in de tabel. Een volledige beschrijving van de competenties binnen de verschillende taakgebieden en op verschillende niveaus in de organisatie is te vinden op de website van de NVMO (<http://nvmo.nl/Werkgroepen/Docentprofessionalisering/tabid/80/Default.aspx>) en op de website van de NFU (www.nfu.nl, klik 'Kerntaken', klik 'Onderwijs en opleiding'). Hier treft u tevens een 4-tal docentvignetten aan als illustratie.

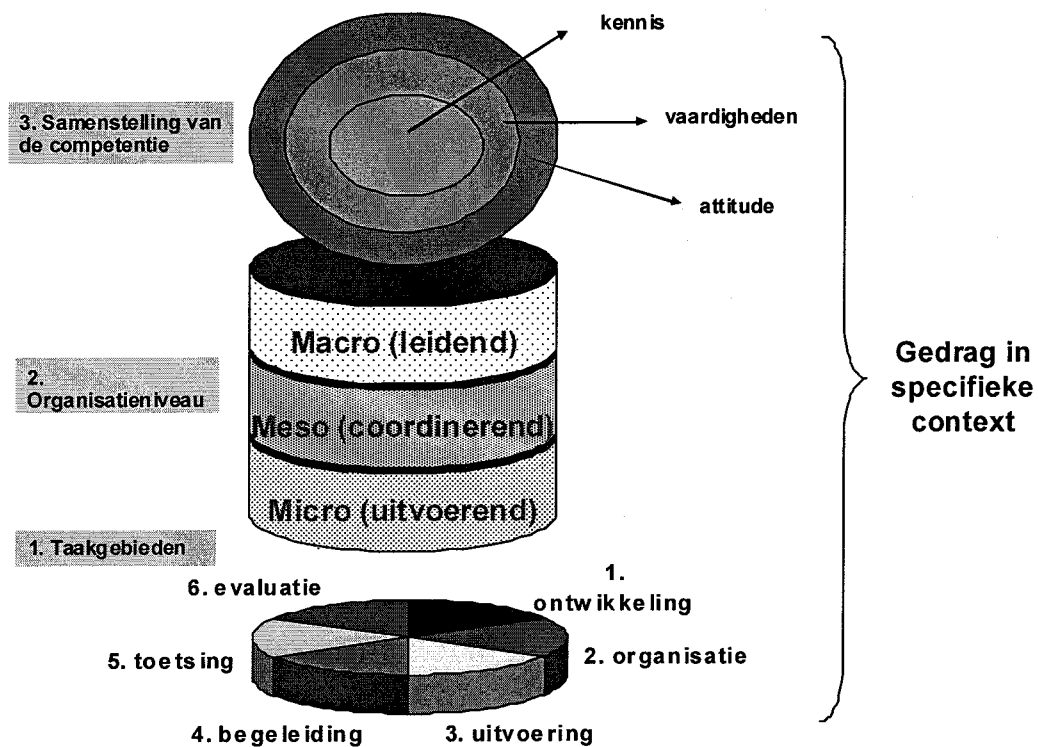
In deze versie zijn de resultaten verwerkt van uitgebreide feedback van diverse collegae uit the werkveld, via de website en naar aanleiding van 2 NVMO-workshops.

Slotopmerking

In deze fase is de beschrijving geen instrument voor formele toetsing en niet bedoeld als 'eisenpakket' voor of definiëring van docentkwalificaties. In een latere fase kan hij wellicht wel gebruikt worden bij het samenstellen, afstemmen en vergelijken van docentkwalificaties binnen verschillende instellingen. Hiertoe zijn de competenties, binnen de medische context, generiek beschreven en kan nadere invulling lokaal plaats vinden. De beschrijving die thans beschikbaar is, wordt beschouwd als een werkdocument dat zijn waarde in de praktijk zal moeten bewijzen en ongetwijfeld in aanmerking zal komen voor aanpassingen.

³ Kenmerken van de regeling BasisKwalificatie Onderwijs (BKO); bijlage bij de overeenkomst inzake wederzijdse erkenning basiskwalificatie onderwijs.

Fig.1. Opbouw van de competentie beschrijvingen

		TAAKGEBIEDEN					
		Ontwikkeling	Organisatie	Uitvoering	Begeleiding	Toetsing	
DEELTAKEN	1. Exploratie & oriëntatie	Onderwijskundige principes, context en inhoud	Context binnen de organisatie	Actuele stand van zaken binnen het vakgebied en de onderwijsomgeving	Analyse van de begeleidingsbehoefte	Relevante regels en richtlijnen	Voorgaande evaluaties en onderwijskundige context en context binnen de organisatie
	2. Ontwikkeling	Leerdoelen, middelen en toetsing	Voorbereiden en organiseren van het onderwijs	Aanpassen van de inhoud en verdelen van de studielast	Ondersteuning bij het (her)definieren van de begeleidingsbehoefte	Samenstellen van de toets	Voorbereiding van de evaluatie
	3. Implementatie	Facilitering en bewaking van de implementatie	Keuze uit beschikbare middelen in de organisatie	Begeleiden van het leerproces; rolmodel zijn	Observatie en feedback	Uitvoering geven aan de toets (criteria; omgevingsfactoren)	Uitvoeren van de evaluatie en rapportage van de uitkomsten
	4. Reflectie/ conclusie	Formele en informele evaluatie	Communicatie en conclusies m.b.t. de organisatie	Reflectie op het gegeven onderwijs en de eigen rol als docent	Afronden van en reflectie op de begeleiding	Analyse en interpretatie van de resultaten	Bijdrage aan kwaliteitszorg en onderzoek
	5. Leiderschap		Samenwerking binnen de organisatie				